

Реалізація категорії інтертекстуальності в художньому дискурсі фентезі

О. О. Бойко

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Corresponding author. E-mail: boiko.olga.onu@gmail.com

Paper received 27.08.19; Revised 08.09.19; Accepted for publication 12.09.19.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-204VII60-03>

Анотація. Метою дослідження є аналіз інтертекстуальності як системотвірної текстово-дискурсивної категорії в українському сучасному фентезі. Використання інтертекстуальних елементів у фентезійних творах дає змогу авторам творити мультикультурний код тексту, що пов'язаний із усіма важливими напрямками світової культури: музикою, живописом, театром, кіно, літературою – класичною та сучасною. Українські та російські письменники послуговуються різними джерелами інтертекстуальності: в українськомовному фентезі частотними є посилання на українську літературу, фольклор та міфологію, в російськомовному переважають цитати та алюзії зі світової літератури та культури.

Ключові слова: інтертекстуальність, фентезі, цитати, алюзії, текстово-дискурсивна категорія.

Вступ. Поняття інтертекстуальності викликає інтерес науковців ще з 60-тих років ХХ століття, коли Ю. Кристева запровадила його в науковий обіг [5]. Теоретичне дослідження інтертекстуальності почалося з розробки поняття діалогічності, яке запровадив у своїх працях російський літературознавець М. М. Бахтін. Дослідник вважав проблему двоголосого внутрішньо діалогізованого слова центральною проблемою теорії художньої прози [1, с. 85]. Категорійний статус інтертекстуальності є актуальним питанням: чимало вчених не вважають її категорією ані тексту, ані дискурсу, і описують це поняття як «екстралінгвальну ознаку дискурсу» [8], «механізм» [10], «відношення між текстами» [3] тощо. Інші уналежують інтертекстуальність до категорії, але вважають її текстовою, дискурсивною або текстово-дискурсивною категорією (див. праці Н. Кондратенко, Р. Ніча О. Переломової, М. Ріффатера, Г. Сютя, П. Торопа тощо). Ми вважаємо інтертекстуальність текстово-дискурсивною категорією, спираючись на праці Н. Кондратенко та І. Богданової. Текст і дискурс не дорівнюють одне одному, адже в одному тексті водночас можуть співіснувати декілька дискурсів: рекламний, політичний, релігійний тощо.. Дискурс, в свою чергу, є більшим за вербально виражений текст, тому що в поняття дискурсу включено як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники.

Короткий огляд публікацій. Дослідження цитат і алюзій ставало предметом наукової розвідки українських (Н. Кондратенко, О. Левицька, О. Селіванова, Г. Сютя, М. Шаповал та ін.) та закордонних вчених (Н. Кузьміна, Р. Ніч, І. Смірнов, Н. Фатєєва, В. Чернявська та ін.).

Існує декілька напрямів вивчення інтертекстуальності – одну з них започаткував Ж. Женетт, який вважав інтертекстуальність різновидом видового поняття транстекстуальності. Інтертекстуальність в його розумінні стає нарівні з паратекстуальністю, метатекстуальністю, гіпертекстуальністю, архітекстуальністю. Серед досліджень, що базуються на класифікації Ж. Женетта, відзначимо роботи Н. П'єге-Гро, О. Рябіної тощо. І. Смірнов розглядає інтертекстуальність як явище, що використовується одночасно з інтерсеміотичністю (інтермедіальністю), схожим чином потрактовує інтертекстуальність і О. Селіванова, уналежуючи інтертекстуальність до одного з ракурсів інтерсеміотичності. Крім того, існують розходження стосовно термінів «інтертекст», «інтертекстуальність», «інтертекстуалізація» – Н. Фатєєва послуговується ними як синонімами, Н. Кузьміна розрізняє

інтертекст як явище мови та інтертекстуальність як онтологічну властивість будь-якого тексту, Г. Сютя, створюючи тезаурус української поетичної мови, активізує поняття інтертекстеми як одиниці мови і тексту з низкою категорійних ознак.

Проте роль інтертекстуальних елементів у фентезійному дискурсі ще не висвічувалася у ґрунтовних розвідках. В окремих працях розглядають інтертекстуальність у німецькомовному або англомовному фентезі (І. Біла, Є. Комісарова, Я. Королькова, О. Манахов та ін.), але інтертекстуальний прошарок українського фентезі наразі залишається поза увагою вчених. Відзначимо в цьому аспекті дослідження Л. Меркотан, в якому розглядається інтертекстуальність в сучасній українській літературі і, зокрема, в романах Дари Корній, які ми уналежнюємо до фентезійних.

Актуальність дослідження зумовлена спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на визначення категорійного статусу інтертекстуальності. Пропонується власна класифікація інтертекстуальних елементів у фентезійному дискурсі.

Метою статті є аналіз інтертекстуальності як системотвірної текстово-дискурсивної категорії в українському сучасному фентезі, що дає змогу авторам творити багатоплановий інтелектуальний текст. Реалізація мети передбачає виконання наступних завдань: конкретизації поняття інтертекстуальності, розробки типології інтертекстуальних елементів за структурою, джерелами цитування та семантикою, а також охарактеризування специфіки інтертекстем у фентезійному дискурсі.

Джерельною базою дослідження слугували твори письменників В. Арєнєва, М. Горностаєвої, Н. Каллен, Дари Корній, М. Фрая. Мета і завдання дослідження визначили застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних **методів**: дефінітивний (для виокремлення основних ознак інтертекстуальності як текстово-дискурсивної категорії), евристичний (для збору, фіксації й документування матеріалу дослідження; ми послуговувалися офісною програмою Excel та створеним хештег-сетом для метарозмітки фрагментів текстів), метод трансформаційного аналізу (для виявлення формальних і семантичних змін інтертекстем в тексті-реципієнті), синхронно-описовий (для виявлення спільних і відмінних рис у вираженні інтертекстем на основі прийомів спостереження, порівняння й узагальнення).

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливу роль у створенні інтертекстуального прошарку в фентезі відіграють цитати як вербальні маркери інтер-

текстуальності. За традицією, що була закладена М. М. Бахтіним, цитата в широкому розумінні виступає номінацією для позначення будь-якої форми «чужого слова». Такої точки зору дотримуються Р. Барт, Л. Гінзбург, З. Мінц тощо. Відсутність чітко визначеної класифікації призводить до того, що цитата може вважатися родовим поняттям стосовно інших інтертекстуальних елементів – алюзії, ремінісценції (Т. Смірнова, І. Фоменко тощо). Існують різні підходи до визначення функцій цитат. Ряд учених (Н. Кузьміна, В. Чернявська тощо) відзначають важливість комунікативної ролі цитати: «Під час цитування може виникнути три комунікативних ситуації: коли цитата для автора чітко розуміється читачем, як «чуже слово»; «не зчитується» читачем як цитата... читач знаходить мовні співпадіння, але автор свідомо не закладав цитування» [6, с. 122]. Н. Кузьміна розрізняє процес цитації як енергетичне явище і цитування – як комунікативну операцію, а цитату вважає результатом наведених процесів. Г. Сютя, в свою чергу, вирізняє ряд функцій цитати: ідентифікаційну, діалогізаційну, прогностично-текстотвірну, змістотвірну, експресивно-оцінну та ігрову [9]. Ми вважаємо цитату відтворенням чужого слова в новому тексті, але не обов'язково точним і дослівним: цитати можуть певним чином трансформуватися, але ядро впізнаваності повинно залишатися незмінним, тому що в іншому її неможливо буде декодувати.

При створенні класифікації цитат дослідники розрізняють їх за ступенем впізнаваності, атрибутованістю і трансформованістю (Н. Кондратенко, О. Рябініна, Н. Фатєєва, М. Шаповал); за першоджерелами цитування (О. Переломова, Г. Сютя) і за семантикою (О. Левицька). Пропонуючи власну класифікацію, ми базуємося на типології Н. Фатєєвої і Н. Кондратенко, проте візьмемо до уваги і джерела цитування, які відіграють важливу роль у розумінні механізмів текстотворення фентезі.

Цитати у фентезі можна поділити на наступні групи:

Нетрансформовані, атрибутовані як «найбільш чиста форма цитації» [10, с. 122]. Переважно виступають у ролі епіграфа, що є факультативним метатекстовим елементом і знаходиться в сильній позиції – одразу після заголовку. Епіграф може виконувати комунікативну та композиційну роль, бути пов'язаний з наративною частиною або з іншими епіграфами у творі. Найбільш наочно підтверджує цю тезу система епіграфів у романі Дари Корній «Гонимарник»; в цьому романі в кожного розділу наявний епіграф, що пов'язаний з наративною частиною; джерелами слугували українська література різних періодів, світова література, Біблія та фольклор.

У фентезійному дискурсі атрибутовані нетрансформовані цитати за походженням з різних джерел: міфології, української літератури, світової літератури, мас-медіа тощо. Такі цитати апелюють до інтертекстуального простору тексту, відкриваючи його межі різноманітним впливам і течіям, у такий спосіб поглиблюючи його власний зміст. Пор.: **Цицерон сказав:** "Історія – це свідок часу, учителька життя. Не знати історії – означає завжди бути дитиною". (Корній. Зворотній бік світів). **У Борхеса** він одного разу вчитав таку фразу: "Як і кожен власник бібліотеки, Авреліан відчував провину, що не знає її всієї; це суперечливе почуття спонукало його користатися багатьма книгами, що наче ховали в собі докір за не увагу". (Аренєв. Монетка на щастя).

Один із різновидів – атрибутовані перекладені цитати або наведені іншою мовою. Н. Фатєєва відзначає, що «цитата у перекладі ніколи не може бути буквальним повтором оригінального тексту» [10, с. 122] «Оригінальні» цитати частіш за все є латинськими крилатими висловами, але іноді трапляються цитати з мас-медіа: *...толстяк лучезарно улыбнулся и сказал: – I think this is the beginning of a beautiful friendship. ...Не то чтобы она считала всех, смотревших "Касабланку", братьями по духу. (М. Фрай. Карлсон, который) ...в ней была жизнь; самый её вкус, то самое "карне диа"...* (Н. Каллен. Братство Розы) – в цьому випадку цитата не перекладена, а транслітерована.

Трансформовані, контаміновані, неатрибутовані або атрибутовані цитати є найбільш частотними у фентезійному художньому дискурсі. Як зазначає Н. Кондратенко, «у художньому дискурсі переважає цитування без зазначення автора та передтексту, що змушує реципієнта до певного інтелектуального пошуку» [4, с. 186]. У фентезійному дискурсі відсутність атрибуції та трансформація цитати наявні в тому випадку, коли джерело цитати є загальновідомим.

За класифікацією Н. Кондратенко, часткові формально-семантичні зміни передтексту можуть бути представлені в декількох варіантах. У фентезійному дискурсі трапляються наступні різновиди трансформованих цитат: 1. Фрагментація та заміна окремих лексичних компонентів цитати. Пор.: **И всё-таки она гавкает!** - упрямо сказала Катя, уже после того, как за соседями закрылась дверь. Проворчал про себя: "Ага, и заодно вертится. Тоже мне, Галилей. С бантиком". (М. Фрай. Кекс). *Пытаюсь вспомнить, что случилось. - Верите в сны? - Бывает, что они помогают - увидеть, что вещи не то, чем они кажутся. - Как Дейл Купер...* (Н. Каллен. Careless Memories). – трансформована цитата з серіалу «Твін Пікс» «Совы не то, чем кажутся».

2. Зміна граматичних форм мовних одиниць, що входять до цитати, пор.: *Обычно люди под такие жуткие звуки просыпаются, что хоть с разу, с утра, чаю не попил, вешайся.* (М. Фрай. Какие сны) – трансформовано цитату з А. П. Чехова «Толи чаю пойти выпить, то ли повеситься».

3. Використання окремих компонентів, частин цитати *...папірець на кабіні водія. Там було надруковано великими ламаними літерами: "Он заблудился в бездне времен".* (М. Горностаєва. Трамвай, що заблукав) – уривок цитати з вірша О. Гумільова. **Земную жизнь пройды до половины, очутился вовсе не в сумрачном лесу, а если продолжат говорить метафорами, на вершине умеренно высокого холма...** (М. Фрай. Кекс).

У фентезійних творах трапляються цитати з **розширеною атрибуцією**; вони можуть наводитися зі збереженням форми та змісту або зі зміною певних частин. Як відзначає Н. Фатєєва, «розширена атрибуція має місце тоді, коли слова відомої особи набувають статус загальнолюдських, а «метатекстовий оператор», що вводить текст, – розширене значення» [10, с. 124] *«Біється данайців, що дари приносять», - кажуть у світі Єдиного Бога.* (Д. Корній. Зворотній бік сутіні) – вислів з «Енеїди» Вергілія.

Таким чином, цитати з атрибуцією дають змогу читачеві розширити свій інтелектуальний та інтертекстуальний багаж, а неатрибутовані стимулюють активізацію пам'яті або змушують до пошуку першоджерела.

Окрім цитат, у фентезійних текстах трапляється велика кількість **алюзій**. Дослідження алюзій поставало предметом наукових розвідок багатьох учених, що займалися вивченням інтертекстуальності. Одним із перших був Ж. Женетт: в його праці «Палімпсести» алюзія описується як така, що складається із запозичення алюзивним дискурсом одного або багатьох елементів безпосередньо з матеріалу тієї ситуації, на яку вона налягає (наприклад, з її словника)» [2, с. 489]. В наукових працях Н. Кондратенко, Н. П'єге-Гро та Н. Фатєєвої імпліцитність алюзії постає однією з важливих ознак, на відміну від експліцитної цитати [4, 7, 10]. Н. Кондратенко визначає алюзії як термінальні слоти, хоч вони не визначають структуру фрейму і можуть бути заповнені частково. Але згорнута форма алюзій дає змогу відтворити фрейм [4, с. 191].

Н. Кузьміна визначає алюзію як референцію безпосередньо до світу з його реаліями, цитату – як референцію, опосередковану іншим текстом [6, с. 98]. На нашу думку, таке визначення алюзії більше відповідає розумінню прецедентного феномена (історичного, рекламного тощо), а також ремінісценції як натяку на події з реального життя; що стосується другої частини визначення, то існує велика кількість алюзій, що відсилають до інших текстів і при цьому вони не є цитатами.

Існує декілька класифікацій алюзій. Н. Фатєєва зазначає, що відновлення предикативного відношення в новому тексті відбувається на основі «пам'яті слова»: референційній, комбінаторній, звуковій та ритміко-синтаксичній [10, с. 129]. Дослідниця розмежовує алюзії за наявністю атрибутів та структурою. Л. Меркотан класифікує алюзії та цитати в аспекті точності відтворення передтексту чи тексту-першоджерела та поділяє алюзії за джерелом походження, Г. Ярема – за структурою, джерелом походження, формою вираження та семантичним наповненням. Н. Кондратенко співвідносить різновиди алюзій з конкретними фреймами, втіленими у художньому дискурсі [4, с. 192].

Ми пропонуємо широкі визначення алюзій як посилення до реалій світу, звичаїв та традицій, до художніх текстів як інформаційний згусток, «точкове посилення», що може бути згорнутим до прецедентного імені або назви твору, а може «розкритися» до перифрази. Будь-який натяк на феномени реальності, який не є цитатою, можна уналежнити до алюзій.

Пропонована нами класифікація алюзій будується за джерелами походження та структурою. З цієї позиції розрізняємо наступні різновиди алюзій: художні, історичні, інтермедіальні (синестетичні), міфологічні (казкові та фольклорні, а також релігійні). За структурою розрізняємо іменні (одно- або двослівні, що означають назву твору або ім'я) та описові алюзії. Відзначимо, що алюзії трапляються в фентезі навіть частіше, ніж цитати: з російськомовного матеріалу було обрано 1387 алюзивних елементів, з українськомовного – 187, в той час як цитат в російськомовному – 95, в українськомовному – 73.

Художні алюзії відсилають до художніх творів. Серед іменних алюзій, напр.: *Аліна сиділа у студентському кафе, попиваючи каву, і читала. Кафку.* (Д. Корній. Гонихмарник). *...перечитував, зняковіло всміхаючись, Гльфа з Петровим і про щось своє, дуже особисте, дуже давнє, вимріяне, розмірковував.* (В. Арєнев. Дзигар б'є); описові можуть бути перифразовими: *Саме таким я його [пекло] собі й уявляв: обтяжливе буття, абсурд-*

не, безглузде, як борсання землеміра з кафкового «Замку». (В. Арєнев. Зобразіть мені рай); *Мантра - це перш за все звукові вібрації. Як ото у Пелевіна, в книжці про рекламика – аби було складно і ритмічно... І подіяло. А перекладалося – «дайте мені солоний огірок»* (М. Горностаєва. Страшний мобільний телефон). Застосування художніх алюзій є прикладом «чистої» інтертекстуальності, налагодження зв'язку з текстами інших авторів, відкриття меж свого тексту до інших текстів.

Історичні алюзії – посилення до історичних імен або подій, які також можуть бути іменними або описовими. Серед іменних трапляються згадки про широковідомих персонажів чи події, які можна уналежнити до прецедентних феноменів: *Всіх спом'янула - і Махна, і Бандеру, і Петлюру...* (М. Горностаєва. Той самий закрут греблі), або до менш відомих осіб чи подій: *И не только фон Рихтхофен. Куча народу. Я их до сих пор помню, как родных. Макс Иммельман, самый первый немецкий ас, на «Фоккере», американец Эдди Рикенбакер и итальянец Франческо Баракка, оба на «Ньюпортах», француз Ролан Гарро на самолёте с удивительным именем «Моран Парасоль»...* (М. Фрай. Воздушний цирк). Перифразові історичні алюзії так чи інакше описують історичні події: *Коньяк "Наполеон"... Що було далі? ... «Наполеон» переміг при Ватерлоо... Це тоді програв, а зараз переміг...* (М. Горностаєва. Трамвай, що заблукав). *Ви ще про Мересьєва згадайте. – Може, і згадаю, – серйозно відгукнувся Михайло Якович. – Але сподіваюся, обійдемося без надзвичайних заходів. Поміркуйте: де я вам ведмедя знайду?* (В. Арєнев. Зобразіть мені рай). Історичні алюзії в фентезі підключають історичну пам'ять читача, показують зв'язок та паралелі з подіями минулого.

Інтермедіальні, або синестетичні алюзії – різнобічний прошарок алюзивного матеріалу, сюди включаємо посилення до музики, кіно, театру, живопису, саме цей тип алюзій допомагає створити інтердискурсивний зв'язок твору з іншими видами мистецтв. Такі алюзії також поділяємо на іменні та описові. Залежно від сюжету і особливості письменника в творі можуть переважати алюзії певного типу: так, в романі Д. Корній «Гонихмарник» йдеться про художницю, отже, згадуються назви творів зображального мистецтва: «Даная» Рембрандта, «Жінки в саду» Моне, «Мона Ліза» Да Вінчі тощо. В оповіданнях Н. Каллен, насичених найрізноманітнішими алюзіями, багато назв кінострічок, а фаворитом є кінострічка «Титанік» режисера Дж. Кемерона: її назва або сюжет згадуються 24 рази. Музикальні алюзії різноманітні в усіх творах, «репертуар» широкий: від класики до сучасної української та зарубіжної поп-музики: «Пори року» Вівальді, «Адажіо» Альбініні, «Місячна соната» Бетховена (Д. Корній. Гонихмарник), твори групи «Плач Єремії» (Д. Корній. Зворотній бік світла, Гонихмарник), пісні групи Queen (М. Фрай. Остативайтеся з нами; Наприклад, позавчера) тощо. В оповіданнях Н. Каллен багато згадок про оперу: «Сільська гідність», «Паяци», «Тоска», «Трістан та Ізольда» тощо. Залучення інтермедіальних цитат дає змогу авторові створити багатовимірний текст, що впливає на всі органи чуття читача, незважаючи на те, що єдине, що сприймається читачем фізично – це літери на папері. Читання фентезійних творів вимагає залучення уяви, отже, таким чином вибудовується детально продуманий та різнобарвний, майже реальний світ твору.

До міфологічних алюзій ми уналежнюємо також релігійні та казково-фольклорні алюзії. Релігійними вважаємо згадки про будь-яку нині наявну або давню релігію, казково-фольклорні – посилання до міфів та казок будь-якого народу світу. Так, в романі Д. Корній «Гонимарник» згадуються такі міфічні істоти, як Перелесник, Шезник, Гонимарник; цикл «Безсмертні» побудований на матеріалі «Велесової книги», основними персонажами виступають герої слов'янського пантеону: Мор, Мара, Леля і Полель, Лада, а також трапляються міфічні птахи Гамаюн, Сірін, Алконост тощо. В циклі оповідань М. Горностаєвої згадуються і ритуали вуду, і стародавні українські міфи. Цикл оповідань Ніккі Каллен «Братство Розь» насичений алюзіями до католицизму і розповідає про католицьку школу за типом Гогвартса. В оповіданнях М. Фрая частотними є посилання до буддизму та Тибетської книги мертвих, а також, подекуди, до литовської міфології (напр., дух Айтварас), трапляються алюзії і до скандинавської міфології, пор. назву оповідання «Трое в лодке, не считая Гери и Фреки» – контамінована алюзія до твору Дж. Кл. Джерома «Трое в човні, не враховуючи собаки» і до імен собак Одіна. Міфологічні алюзії допомагають зробити текст яскравим, насиченим, викликають у читача радість упізнання і надають більшій глибини та об'ємності текстам, задіюючи пам'ять архетипів. Міфологічні алюзії є текстотвірними інтертекстуальними елементами в багатьох фентезійних творах.

Різноманітні алюзії в фентезійних творах виконують роль тригерів інтелектуальної та підсвідомої пам'яті читача, наповнюють текст різнобічними змістами та асоціаціями, даючи змогу створити насправді інтелектуальний продукт.

Висновки та перспективи дослідження. Використання інтертекстуальних елементів у фентезійних творах дає змогу авторові створити мультикультурний код тексту, що відповідно пов'язаний із усіма важливими напрямками світової культури: музикою, живописом, театром, кіно, та в першу чергу з літературою – класичною та сучасною. Залучення атрибутованих цитат і алюзій поширює кругозір читача, відсутність атрибутції підключає його інтертекстуальну пам'ять та примушує до пошуку. Ідентифікація інтертекстуального елементу дарує читачеві радість упізнання, а залучення нової інформації збагачує його читачий та культурний досвід. Українські та російські письменники послуговуються різними джерелами інтертекстуальності: так, в українському фентезі більш частотними є посилання на українську літературу, фольклор та міфологію, в той час як в російському переважають цитати та алюзії зі світової літератури та культури. Вважаємо перспективним подальше дослідження прецедентних та масмедійних феноменів, ретельний інтердискурсивний аналіз створення синестетичного ефекту у творах і дослідження референцій як окремого різновиду алюзій, що є посиланнями до власних творів автора – написаних раніше чи запланованих у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

- Бахтин М. М. Теория романа // Собр. соч. М: Языки славянских культур, 2012. Т. 3 (1930-1961 гг.) 880 с.
- Женетт Ж. Фигуры / В 2 т. ТТ. 1-2. М.: Изд-во Сабашниковых, 1998. 944 с.
- Жеребило Т. В. Словарь лингвистических терминов / Изд. 5-е, испр. и доп. Назрань: Пилигрим, 2010. 486 с.
- Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу: Монографія. К.: Вид. дім Дмитра Бурого, 2012. 320 с.
- Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики / Пер. с фр. М.: РОССПЭН, 2004. 656 с.
- Кузьмина Н. А. Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка: Монография. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та. 268 с.
- Пьер-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / Пер. с фр. Общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. М.: Изд-во ЛКИ, 2008. 240 с.
- Рябініна О. К. Интертекстуальність у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. «Українська мова». Харків, 2008. 22 с.
- Сюта Г. М. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ століття. К., 2017. 384 с. (Серія «Студії з українського мовознавства»).
- Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. М.: Агар, 2000. 280 с.

REFERENCES

- Bahtin, M. M. Novel theory // Sobr. soch. Moscow: Jazyki slavjanskih kul'tur, 2012. T. 3. 880 p.
- Zhenett, Zh. Figures / In 2 t. TT. 1-2. Moscow: Publishing House of Sabashnikov, 1998. 944 p.
- Zherebilo, T. V. Glossary of linguistic terms. Nazran': Piligrim, 2010. 486 p.
- Kondratenko N. V. Syntax of Ukrainian modernist and postmodern artistic discourse. Kyiv: Publishing House Dmytro Burago, 2012. 328 p.
- Kristeva, J. Selected works: The Destruction of Poetics. Moscow: Publishing House Russian Political Encyclopedia (ROSSPEN), 2004. 656 p.
- Kuz'mina, N. A. Intertext and its role in the evolution of poetic language. Ekaterinburg, Publishing House of Ural. un-ta, 1999. 268 p.
- Pege-Gro, N. Introduction to intertextuality theory. Moscow: Publishing House of LKI, 2008. 240 p.
- Ryabinina, O. K. Intertextuality in discourse of the modern Ukrainian press: linguistic aspect. Manuscript. Thesis for Degree of the Candidate of Sciences in Philology. Speciality 10.02.01 – Ukrainian Language. Kharkiv National University after V. N. Karazin, Kharkiv, 2007.
- Fateeva, N. A. Counterpoint of intertextuality, or Intertext in the world of texts. Moscow: Agar, 2000. 280 p.
- Siuta, G. M. Citation thesaurus of Ukrainian poetic language of the twentieth century. Kyiv, 2017. 384 p.

The implementation of the category of intertextuality in the artistic discourse of fantasy

O. Boiko

Abstract. The purpose of the study is to analyze intertextuality as a systematic textual-discursive category in Ukrainian contemporary fantasy. The use of intertextual elements in fantasy works enables authors to create a multicultural code of text that is related to all important areas of world culture: music, painting, theater, cinema, literature - classical and contemporary. Ukrainian and Russian writers use different sources of intertextuality: in the Ukrainian-language fantasy, references to Ukrainian literature, folklore and mythology are frequent; in Russian-speaking, quotations and allusions from world literature and culture prevail.

Keywords: *intertextuality, fantasy, quotations, allusions, text-discursive category.*